

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย สื่อชายแดนใต้ในกระบวนการสันติภาพ: การลดทอนอคติและความเกลียดชังต่อพื้นที่และผู้คนในชายแดนใต้ (Deep South Stringers as local voice in Peace Process: Reducing Bias and Hatred among local people and space in Southern Thailand) มุ่งทำความเข้าใจการต่อรองระหว่าง อุดมการณ์ของคนทำสื่อชายแดนใต้ในกระบวนการสันติภาพ กับ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสื่อชายแดนใต้ต่อการลดทอนอคติและความเกลียดชังต่อพื้นที่และผู้คนในชายแดนใต้ ภายใต้วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์สื่อชายแดนใต้ในกระบวนการสันติภาพ 2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสื่อชายแดนใต้ต่อการลดทอนอคติและความเกลียดชังต่อพื้นที่และผู้คนในชายแดนใต้ แนวคิดสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นแนวคิดที่ว่าด้วย “บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสื่อในกระบวนการสันติภาพ” เพื่อค้นหา “อุดมการณ์” ของสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงถึงตายเพื่อก้าวข้ามไปสู่การลดทอนอคติและความเกลียดชังทั้งต่อพื้นที่และผู้คนในชายแดนใต้ คณะวิจัยใช้การสานเสวนาเป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล โดยใช้เครื่องมือทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการสานเสวนา

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิทัศน์สื่อชายแดนใต้ประกอบด้วยสื่อ 5 ประเภทคือ 1. ตัวแทนสื่อส่วนกลางที่รับผิดชอบพื้นที่ คือผู้สื่อข่าวประจำศูนย์ข่าวที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้รับผิดชอบพื้นที่ข่าวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. สตริงเกอร์หรือผู้ส่งข่าวจากพื้นที่เป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยชายข่าวเป็นรายขึ้นให้กับสำนักข่าวส่วนกลาง ทั้งหนังสือพิมพ์ สำนักข่าวออนไลน์ และสถานีโทรทัศน์ ซึ่งมีทั้งสำนักข่าวส่วนกลางจากกรุงเทพมหานครและสำนักข่าวของต่างประเทศ 3. สื่ออิสระ ผู้ไม่มีสังกัดจากสำนักข่าวใดๆ โดยรับเงินทุนจากองค์กรที่ระบุดีและระบุนิโค ส่วนใหญ่เป็นผู้สื่อข่าวที่เป็นสตริงเกอร์ให้กับสื่อส่วนกลางอยู่แล้วแต่ต้องการพื้นที่นำเสนอข่าวที่เป็นอิสระจากสื่อส่วนกลาง โดยนำเสนอประเด็นข่าวที่เป็นบวกแก่ผู้คนและพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และทำกิจกรรมเพื่อสังคมอื่นๆ 4. สื่อภาคพลเมือง เป็นกลุ่มสื่อวิทยุท้องถิ่นที่ใช้ภาษามลายูถิ่นสื่อสารเป็นหลัก และ 5. สื่อผู้เป็นล่ามและผู้ประสานงานนักข่าวต่างประเทศกลุ่มนี้เป็นการทำงานที่เป็นส่วนตัว ตามความสามารถที่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ โดยสื่อทั้ง 5 ประเภทมีความทับซ้อนกันในบทบาทหน้าที่ สถานะ และเป้าหมาย เพราะแต่ละคนไม่ได้มีบทบาทเพียงหน้าที่เดียว อันเนื่องมาจากอุดมการณ์ส่วนตัว เหตุผลทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มเพื่อต่อรองกับต้นสังกัดส่วนกลางและอำนาจในท้องถิ่น หรือแม้แต่เพื่อสร้างตัวตนให้เป็นที่รู้จักของสังคม และกลุ่มสื่อด้วยกัน

ผลการวิจัยพบอีกว่า สื่อชายแดนใต้ไปไม่ถึงอุดมการณ์กระบวนการสันติภาพและความรับผิดชอบต่อการลดทอนอคติและความเกลียดชังพื้นที่และผู้คนในชายแดนใต้ เกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก ปัจจัยแรก ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างหน้าที่ผู้สื่อข่าว/คนทำข่าวกับความเป็นคนในพื้นที่ นักข่าวสตริงเกอร์สรุปสถานะสื่อชายแดนใต้ในสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ว่า “สถานะกลางเขาคาย” พร้อมอธิบายว่า อยู่บนความคาดหวังจากสังคมต่อบทบาทหน้าที่และความ

รับผิดชอบในความเป็นสื่อแต่ต้องทำตามนโยบายของส่วนกลางที่กำหนดประเด็นข่าว ทั้งๆที่ไม่อยากทำ สตรีงเกอร์รายหนึ่งเปรยว่า “ชีวิตมีอาจต้อรอง” และสื่อชายแดนใต้ไม่รู้เรื่องกระบวนการสันติภาพ ปัจจัยสองความรุนแรงเชิงโครงสร้างของนโยบายองค์กรสื่อส่วนกลางในการกำหนดประเด็นข่าวสาม จังหวัดชายแดนใต้ และปัจจัยที่สาม ความท้าทายในพื้นที่ ตั้งแต่งบประมาณในการดำเนินการ แหล่งข่าว การเข้าถึงความจริง ข้อเท็จจริงหลายชุด และความตาย